

Ramon Maria Nogués: "Consol? Fes-me una abraçada i no diguis res, perquè ho espatllaràs"

Entrevista al catedràtic emèrit d'antropologia biològica i sacerdot escolapi

10 min. BARCELONA 04/04/2020 20:34



ANTONI BASSAS (/FIRMES/ANTONI_BASSAS/)

Periodista

+ Segueix-me

14

Comparteix

Guarda



El catedràtic emèrit d'antropologia biològica i sacerdot escolapi Ramon Marianogués / RUTH MARIGOT

Ramon Maria Nogués Carulla (Barcelona, 1937) és doctor en biologia per la UB i va ser catedràtic d'antropologia biològica a la UAB. També és sacerdot de l'orde dels escolapis. Avui que tothom mira cap a la ciència i una part mira també cap a Déu, sota múltiples denominacions i representacions, volíem saber amb quina intensitat mira el Dr. Nogués cap a l'una i cap a l'altre. I la resposta, com veuran, és a mig camí. Nogués mira cap a l'ésser humà que no se'n sap avenir, perquè no ha parat d'acumular fites de progrés científic però ara s'ha de tancar a casa per protegir-se d'un virus. Nogués fa una aproximació clara i racional als problemes de l'existència de l'home i de Déu i, malgrat que l'espècie s'entossudeixi en no aprendre les lliçons, no s'està d'expressar la seva confiança en la bondat que aquests dies encarnen com ningú els sanitaris a peu d'UCI.

Tornem a classe, doctor. Què és un virus?

El virus és un paràsit obligat, una estructura biològica que només viu dins un altre ésser viu. Fora d'un altre ésser viu es mor al cap d'hores o de dies, a tot estirar. Però té una gran capacitat de mutació i d'adaptabilitat. Té una gran habilitat d'integrar-se en els genomes dels animals o les plantes en què viu. Això li dona una versatilitat tremenda. Només cal recordar que cada any hem de fer una vacuna nova per a la grip, i amb la futura vacuna del coronavirus passarà igual. La mortalitat d'aquest virus no és gaire alta però infecta molta gent, i per això en mor tanta, també.

¿Com es mira la pandèmia un doctor en biologia?

Recordant que la naturalesa no és idíl·lica i que totes les espècies es mouen depredant, sobretot nosaltres, els humans, que depredem tot el que ens passa pel cap, tant a la terra com al mar. Però ara resulta que hi ha un virus que ens depreda a nosaltres i això, que és perfectament normal, ha trencat els nostres esquemes de vida, segurament perquè estàvem perdent la noció que l'espècie humana depèn de la naturalesa i ja no nérem gaire conscients. La tecnologia és admirable però aquesta tecnologia ha de parar un virus i, de moment, no pot.

I això que som els reis de la creació.

Però uns reis devastadors, uns reis tirànics, que ens pensem que la terra ho aguantarà tot, i això cada vegada és més dubtós. Les dades científiques de la petjada ecològica mostren que el nivell de despesa energètica dels humans més rics (o sigui, nosaltres) no és sostenible si volem que, per justícia, es generalitzi a tota la humanitat. I, fins ara, els rics anem tirant i els pobres ja s'apanyaran.

¿Sobre quin món està actuant aquesta pandèmia?

La pandèmia és un fet periòdic i la de l'any 1918, la de la grip espanyola, va matar milions de persones. Però no oblidem episodis com la Segona Guerra Mundial, que va matar 50 milions de persones. Els vam matar nosaltres, no un virus. En la pandèmia del 2020 hi ha dos problemes. Un és la demografia desbocada. Som massa gent. Mai havíem sigut tants i això sí que és nou. I l'altre és la mobilitat, és a dir, que és la primera pandèmia que ens agafa (sobretot a països avançats) amb ciutats denses i milers d'avions que traslladen gent de continent en continent en hores, de manera que el virus s'encomana de seguida de la Xina a Amèrica. Aquesta mobilitat exuberant és ideal per a la formació de les pandèmies.

¿Cap on ens porta la crisi del coronavirus?

S'acaba una manera d'entendre el món, però també haig de dir que soc una mica pessimista a propòsit de la capacitat de l'espècie d'aprendre lliçons. Som bastant rucs. Ara tothom diu que ens hauríem de replantejar moltes coses, i hi estic d'acord, però el dia que torni la normalitat em temo que continuarem igual fins que en passi una altra.

¿Per on cal començar a canviar?

Hi ha tantes coses a revisar, però n'hi diré una de molt concreta, per on jo començaria: el tema de la mobilitat inútil. Un exemple: ara, quan els estudiants acaben el batxillerat als 17, si no van a Praga sembla que no tingui cap gràcia. La meva generació anava als cingles de Bertí, a Aiguafreda, i feia un campament. No pretenc que tornem a aquella època, però m'agradaria que es donés més valor als avenços de què gaudim. Aquest tipus de maximització de les fantasies respecte a la mobilitat s'haurà de tractar des del punt de vista educatiu. Cal una reflexió col·lectiva sobre qui som i què fem. Si t'agrada el mar navega a vela a tocar de la costa. La navegació a vela és ideal per fer esport, però navegar amb transatlàntics que van passejant milers de persones sense sentit, perquè aquestes persones porten la mateixa vida al vaixell que a les seves ciutats i ocasionalment baixen a veure quatre monuments i tornen a embarcar... Tot això és absurd. Això s'ha de repensar. Analitzar què és útil i què és sobrer. Però torno al que li deia: aquesta reflexió serà pertorbada pels interessos comercials perquè, lògicament, qui fabrica una cosa vol que es vengui.

El coronavirus s'ha acarnissat sobretot amb la gent gran. Els de 90 anys van refugiar-se de les bombes quan eren nens i ara que són ancians s'han de resguardar d'un virus.

Jo vaig néixer el 1937 i la meva mare m'explicava les angoixes de la guerra i dels bombardejos, perquè vivíem a prop de la fàbrica Elizalde, a Barcelona. Mentre jo mamava, ens bombardejaven, em va explicar. He passat una mica de gana. Ho tinc molt gravat de la meva infància. I tinc molts records de la postguerra i de la guerra mundial. La generació d'ara no ho ha viscut, sortosament, però ha de recordar que al món hi ha gent que sí que ho viu, a Síria, per exemple. I cal ser solidaris, perquè ens hem beneficiat molt de tota mena d'avenços. Als alumnes sempre els deia: "El 15% dels que sou aquí hi sou perquè el doctor Fleming va inventar la penicil·lina i no us va morir d'un tifus, poso per cas".

El cas de les persones grans que han mort o s'han contagiats a les residències sembla que obrirà un debat sobre com les tractem. O ens tractem.

És un tema molt delicat, perquè la medicina moderna ha assolit l'èxit de cronificar malalts amb un suport de tipus ortopèdic, clínic. És un èxit relatiu, perquè aquesta gent gran (jo m'hi compto, amb les meves pastilles de cada dia) som un col·lectiu de risc per a qualsevol cosa. Però pensar que viurem 120 anys, Déu nos en guard! Perquè l'ortopedització constant de la vida seria horribosa. El 60% o 70% de tot el que gasta una persona en medicina actualment correspon als seus últims sis o set anys de vida. ¿És això el que volem? És una opció molt digna, però hem de ser conscients de les opcions que prenem. A una part de la gent gran l'hem cronificat i apartat. I, naturalment, no estic dient que això s'hagi de solucionar per la vida ràpida, però jo tinc amics que em diuen "Crec que ja he fet tot el que havia de fer a la vida".

Vostè és un capellà escolapi. On és Déu en la pandèmia?

Sí, és una pregunta que sempre surt en èpoques de dolor. Li explico com ho veig. Primer: les afirmacions sobre Déu són simbòliques i sempre es produeixen als límits. El món cristià diu que Déu és bo, però això no està experimentat, sinó que és una qüestió de confiança. Segon: el cristià ha de trobar la bondat de Déu en Jesús de Natzaret (la vida del qual, per cert, va ser un drama). Tercer: la bondat de Déu en la figura de Jesús es concreta en coses molt tocant de peus a terra, com ara ajudar els pobres i marginats. I això no és una elucubració teòrica, això sí que és pràctic, això és la voluntat de Déu. Quan al cristianisme es parla de la bondat de Déu s'ha d'anar ràpidament a Jesús, perquè si no és una elucubració. I quart: la bondat de Déu és un tema pendent des de fa milers d'anys. El filòsof Epicur ja ho va enunciar en forma de paradoxa: si Déu és omnipotent i bo, no s'entén el mal. Perquè o no és omnipotent o no és bo. Pensar que hi ha una pandèmia i Déu ja ho arreglarà és simplista. No demanem a Déu operacions estratègiques del nostre estil.

¿Vol dir que no s'ha de pregar a Déu que la pari?

No, el que dic és que cadascú és lliure de fer el que cregui, i cal respectar una actitud emocional que tots podem tenir ara, davant la pandèmia, que és molt semblant a la d'una mare davant un fill malalt, quan del cor li surt la invocació directa a Déu per curar-li el fill. Això és respectable. Es produeix en un àmbit emocional que no forma part d'una passió inútil dels humans. En les nostres vides els aspectes emocionals són molt importants, no són cap

error ni cap engany. Són una de les maneres que tenim de sintonitzar amb la realitat com a referència de refugi per confiar en la solució del problema.

O sigui que la bondat de Déu és la bondat de l'home.

Sí, la traducció del concepte de la bondat de Déu és la nostra mobilització de cara al bé, una mobilització que es basa en la confiança que tota la creació té un fons bo i s'hi pot confiar. Sobretot si la respectéssim, si no li féssim el que li fem, a la creació. Els sanitaris d'avui als hospitals o la gent de l'Open Arms són una concreció d'allò que l'Evangeli anomena la bondat de Déu experimentada en nosaltres.

Quin sentit li va donar vostè a la imatge del papa Francesc beneint el món en una plaça buida?

La imatge era d'una desolació absoluta: un home sol en una plaça enorme i sota la pluja. Era forta. Després això ja depèn dels teus gustos espirituals. Les paraules que van acompanyar aquella benedicció em van semblar molt interessants, sobretot quan va dir "Això no és el judici de Déu, sinó el judici que hem de fer els homes però d'una altra manera".

Aquests dies està morint molta gent sola a l'hospital i la família no els pot enterrar de moment. ¿Hi ha alguna paraula que serveixi de consol en aquesta hora?

[Silenci.] Això és molt dur. Per això estan deixant entrar almenys un familiar a l'hospital. Sempre recordo que, fa molts anys, es va morir un conegut meu de sobte als 40 anys i vaig anar a veure la viuda. I quan em va veure em va dir "Consol? Fes-me una abraçada i no em diguis res, perquè ho espatllaràs". Hi ha acompanyaments que han de ser emocionals. Una paraula pot fer massa llum sobre un tema que no en té. Trobar les paraules justes de consol és un art.

ara

Uneix-te al periodisme compromès

[. \(https://recursos.ara.cat/cs/c/?cta_guid=5e98a01e-](https://recursos.ara.cat/cs/c/?cta_guid=5e98a01e-)

des de 5€ / mes

[05df-4661-aaad-f316a2a6b1b1&placement_guid=737b59b7-178f-437e-9875-b6782995f38e&portal_id=3465744&canon=https%3A%2F%2Fwww.ara.cat%2Fsocietat%2FRAMON-MARIANOQUES-Consol-fes-abracada-no-diguis-res-espatllaras-covid-19-coronavirus-doctor-biologia-sacerdot_0_2429757019.html&redirect_url=APefjpEr9IVoBylnN9tfrthUkx98q0_U6BSg5m0dd2QhRM_VFh3gz2r1Go-YFt1-wskih7bR2gP3cVb6Qu0sTUKu4jvuca2akpCLlj1oCu2JNs8_RXuTYzAwICxQ2mCzk-I7NFBpwwvajekt_TgwX5tLtx9Sjr65SxwC_Y3QgLFxQhACQILhRj2RCUYGh1hkklm-Rw47r9pgkXYHbEQPGoIVNSqopmaMSQ&click=bbb55faa-a426-40e9-9cc9-b0d9b7827e99&hsutk=e6f1ca799650fe404980e4bb48384f81&signature=AAH58kF-VppDB0R319ZKdEkzlpfqlH8-eA&utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&_hstc=220574919.e6f1ca799650fe404980e4bb48384f81.1576268085834.1581](https://www.ara.cat/05df-4661-aaad-f316a2a6b1b1&placement_guid=737b59b7-178f-437e-9875-b6782995f38e&portal_id=3465744&canon=https%3A%2F%2Fwww.ara.cat%2Fsocietat%2FRAMON-MARIANOQUES-Consol-fes-abracada-no-diguis-res-espatllaras-covid-19-coronavirus-doctor-biologia-sacerdot_0_2429757019.html&redirect_url=APefjpEr9IVoBylnN9tfrthUkx98q0_U6BSg5m0dd2QhRM_VFh3gz2r1Go-YFt1-wskih7bR2gP3cVb6Qu0sTUKu4jvuca2akpCLlj1oCu2JNs8_RXuTYzAwICxQ2mCzk-I7NFBpwwvajekt_TgwX5tLtx9Sjr65SxwC_Y3QgLFxQhACQILhRj2RCUYGh1hkklm-Rw47r9pgkXYHbEQPGoIVNSqopmaMSQ&click=bbb55faa-a426-40e9-9cc9-b0d9b7827e99&hsutk=e6f1ca799650fe404980e4bb48384f81&signature=AAH58kF-VppDB0R319ZKdEkzlpfqlH8-eA&utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&_hstc=220574919.e6f1ca799650fe404980e4bb48384f81.1576268085834.1581)

Comparteix a facebook (https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://ara.cat/_90d3265b?s=f)

Comparteix a twitter (http://twitter.com/share?url=http%3A%2F%2Fara.cat%2F_90d3265b%3Fs%3Dt&via=ARAsocietat&text=Rar me%20una%20abra%20C%3A7ada%20i%20no%20diguis%20res%2C%20perqu%2C)